

Waterschap Rijn en IJssel
Perspectievennota 2027

Periode 2027-2031

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	3
1.1 Verkiezingen en start nieuwe bestuursperiode	3
1.2 Huidig Waterbeheerprogramma	3
1.3 Nieuw Waterbeheerprogramma	4
1.4 Regeerprogramma Kabinet Jetten.....	4
1.5 Leeswijzer.....	5
2. SAMENVATTING	6
2.1 Beleidsdoelstellingen en inhoudelijke ontwikkelingen	6
2.2 Risico's (op hoofdlijnen).....	6
2.3 Financiële analyse (op hoofdlijnen).....	6
3. STRATEGISCHE ONTWIKKELINGEN EN GROTE OPGAVEN.....	7
3.1 Omgevingsanalyse	7
3.2 Voortrollende strategische agenda.....	7
3.3 Risicoparagraaf.....	8
4. STAND VAN ZAKEN INHOUDELIJKE OPGAVEN.....	9
4.1 Klimaatrobuust Gebied (KG).....	9
4.2 Veilig Gebied (VG)	11
4.3 Gezonde Leefomgeving (GL)	13
4.4 Klimaatneutraal en Circulaire Economie (KNCE)	15
4.5 Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie (TWO)	17
5. FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN EN CONSEQUENTIES	19
5.1 Kader voor begroting.....	19
5.2 Financiële uitgangspunten en consequenties	22

Inleiding

Met de Perspectievennota 2027-2031 (PPN) bespreekt het waterschapsbestuur de beleidsmatige en financiële kaders voor de middellange termijn en stelt deze vast als basis voor het opstellen van de Begroting 2027. De beleidsmatige kaders worden gevormd door het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP), het bestuursakkoord 'In vertrouwen samen vooruit' (9 mei 2023) en tussentijds vastgestelde beleidsdocumenten. De voorliggende Perspectievennota is opgesteld in samenhang met de Bestuursrapportage 2026-1.

Het instrument 'Perspectievennota' stelt het bestuur jaarlijks in de gelegenheid doelen en activiteiten te actualiseren en prioriteren als dit gewenst is. Waar relevant kunnen doelen en hun haalbaarheid ook worden heroverwogen als externe omstandigheden daar aanleiding toe geven. In de Perspectievennota worden beleidskeuzes integraal afgewogen. Na vaststelling van de PPN worden de kaders concreet uitgewerkt in de begroting. De bijbehorende meerjarenraming geeft een doorkijk naar de opvolgende jaren.

Vanuit wet- en regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) is een begroting en meerjarenraming voor 5 jaar nodig. In de Perspectievennota wordt daarom vijf jaar vooruitgekeken, tot en met 2031. Deze Perspectievennota is de laatste van de lopende planperiode. Het ontwikkelen van beleid voor het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033 en het voorbereiden van de bestuurlijke keuzes loopt parallel aan het traject van deze PPN. Voor deze Perspectievennota geldt specifiek dat de vier jaren in de meerjarenraming vallen in de planperiode van het nieuwe Waterbeheerprogramma, waar op dit moment gelijktijdig aan gewerkt wordt. Beide trajecten beïnvloeden elkaar wederzijds. In het bespreken van de documenten is hier aandacht voor.

1.1 Verkiezingen en start nieuwe bestuursperiode

Voor een belangrijk deel zal 2027 in het teken staan van de democratische cyclus en de vertaling van ambities naar langetermijnbeleid. Het samenvallen van de waterschapsverkiezingen met de vaststelling van een nieuw Waterbeheerplan maakt 2027 tot een schakeljaar voor onze organisatie. De waterschapsverkiezingen vinden in maart 2027 plaats, waarbij we met een actieve campagne inzetten op bevordering van de opkomst.

De verkiezingen zijn traditiegetrouw de start van een intensief bestuurlijk proces: nadat het nieuwe algemeen bestuur bijeen is gekomen, worden uit hun midden de heemraden gekozen die samen met de voorzitter (dijkgraaf) het nieuwe college van dijkgraaf en heemraden zullen vormen. Om dit proces zorgvuldig en voortvarend te doorlopen, is de vergaderkalender uitgebreid met extra bestuursvergaderingen. Het nieuwe bestuur zal haar ambities voor de komende bestuursperiode vastleggen in een nieuw bestuursakkoord.

Parallel aan de bestuurlijke wisseling stellen we in 2027 het nieuwe Waterbeheerplan 2028-2033 vast. Dit plan vormt het fundament voor de grote inhoudelijke uitdagingen van onze tijd, zoals klimaatadaptatie, duurzaamheid, energie- en digitale transitie. Deze samenloop biedt de unieke kans om nieuwe bestuurlijke accenten direct te verankeren in ons centrale beleidskader.

1.2 Huidig Waterbeheerprogramma

In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 staat beschreven wat voor deze periode de doelen zijn in ons beheergebied en hoe het waterschap deze wil halen. Naast het uitvoeren van kerntaken zijn het aanpassen van de leefomgeving aan de gevolgen van klimaatverandering en waterveiligheid de grootste prioriteiten. Ook een schone en gezonde leefomgeving, een circulaire economie en de energietransitie staan hoog op de agenda. Sinds de Perspectievennota 2024 is Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie als bestuurlijk thema toegevoegd.

Dit resulteert erin dat we werken vanuit 5 inhoudelijke thema's (op volgorde van het WBP en toevoeging):

- Klimaatrobuust gebied (KG)
- Veilig gebied (VG)
- Gezonde leefomgeving (GL)
- Klimaatneutraal en Circulaire Economie (KCE) (voorheen Circulaire Economie en Energietransitie)
- Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie (TWO)

Uit het Bestuursakkoord

De basis voor dit bestuursakkoord is dat we de huidige richting (Waterbeheerprogramma 2022-2027) als uitgangspunt nemen, en dit nadrukkelijk **met** en **in samenspraak** met de inwoners, bedrijven, maatschappelijk organisaties en medeoverheden in ons gebied willen doen. Als er één ding is dat we zien als we naar de toekomst kijken, is dat we onze partners nodig hebben.

De voorliggende PPN is opgesteld vanuit deze 5 thema's en concretiseert voor de periode 2027 – 2031 de activiteiten en inspanningen die bijdragen aan het behalen van de vastgestelde doelen. In januari 2025 heeft een evaluatie van het Bestuursakkoord plaatsgevonden. Daarin is afgesproken dat de PPN een strategischer karakter krijgt dan voorheen. Een uitvloeisel van het nieuwe karakter van de PPN, is dat deze ook een risicoparagraaf en inbreng voor de strategisch voortrollende agenda bevat, waarin de verwachte bestuurlijke onderwerpen voor de komende periode benoemd staan.

Uit de evaluatie van het Bestuursakkoord

18. Er zal verkend worden op welke manier de PPN een strategischer, beschouwend karakter kan krijgen, en minder als pré-begroting wordt benaderd (bij voorkeur direct bij de komende PPN).

1.3 Nieuw Waterbeheerprogramma

In het nieuwe WBP worden de doelen voor de periode 2028-2033 vastgelegd op basis van de lange termijn opgaven (2050). Het overgrote deel van de doelen en inspanningen loopt door van het huidige WBP in het nieuwe WBP. Zoals de aanpak voor het HWBP, de KRW en Klimaatrobustheid. Op een aantal aspecten is er in de komende planperiode extra inspanning nodig:

- Samenleven met bevers en dassen in het kader van Waterveiligheid;
- De beheeropgaven vanuit de Gedragscode Flora en Fauna en Peilbeheer voor Watersystemen;
- Het waarmaken van de realisatieambitie voor de opgave Klimaatrobust;
- Het invullen van de ERSA, Klimaatneutraliteit en circulariteit voor een deel van de rwzi's.

1.4 Regeerprogramma Kabinet Jetten

Het regeerakkoord *Bouwen aan een beter Nederland (2026-2030)* legt sterke accenten op water- en ruimtelijke opgaven, met water- en bodemsturend als uitgangspunt in de ruimtelijke ordening. De Unie van Waterschappen waardeert deze langetermijnbenadering en is positief over de inzet op structurele verbetering van de waterkwaliteit, met realistische normen en een duidelijke focus op bronaanpak.

Voor het landelijk gebied biedt het regeerakkoord perspectief door de herintroductie van een integraal transitieprogramma met bijbehorende middelen. Ook de hernieuwde, geborgde aanpak van de stikstofproblematiek wordt gezien als essentieel voor het vlot trekken van vergunningverlening, onder meer voor waterveiligheids- en waterkwaliteitsprojecten. Hoewel beheer en onderhoud van infrastructuur terecht prioriteit krijgen, blijven volgens de waterschappen aanvullende investeringen noodzakelijk, bijvoorbeeld voor waterveiligheid en het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Begin april stemde de Tweede Kamer over ingediende moties naar aanleiding van het Nota-overleg over de Ontwerp-Nota Ruimte. Voor de Unie van Waterschappen vormen veel van de aangenomen moties een belangrijke stap richting een werkelijk toekomstbestendige Nota Ruimte. De Unie kijkt uit naar de verdere uitwerking in beleid en uitvoering.

1.5 Leeswijzer

De opbouw van de Perspectievennota is net als de Begroting en de Bestuursrapportage gebaseerd op het Waterbeheerprogramma.

- De Begroting 2026 is de basis; vastgesteld beleid en budget. In het eerste kwartaal van 2026 wordt de organisatie gevraagd feitelijke ontwikkelingen en signalen uit de organisatie in beeld te brengen. De inzichten landen in twee documenten die parallel aan elkaar bestuurlijk worden voorgelegd:
- De Bestuursrapportage (Burap) 2026-1 is de doorvertaling naar bijstellingen in het lopende jaar 2026 (incidenteel/structureel).
- De Perspectievennota (PPN) 2027–2031 trekt de lijn door naar de meerjarenontwikkeling.

Dit betekent dat de PPN voortbouwt op de ontwikkelingen zoals beschreven in de Burap 2026-1 en deze doorvertaalt naar de opgaven en keuzes vanaf 2027. De ontwikkelingen uit de Bestuursrapportage en de onderliggende inhoudelijke dossiers leiden tot een toenemende spanning tussen opgaven, uitvoerbaarheid en beschikbare capaciteit. Deze spanning vormt de basis voor de integrale bestuurlijke afwegingen in deze Perspectievennota en de keuzes richting de Begroting 2027

Voor dit document is de opbouw:

- dat er in hoofdstuk 2 een bestuurlijke samenvatting wordt gegeven;
- in hoofdstuk 3 wordt een actualisatie van de omgevingsanalyse toegelicht, uitmondend in strategische opgaven en inbreng voor de bestuurlijke strategische agenda;
- in hoofdstuk 4 worden de vier opgaven uit het WBP, aangevuld met de vijfde opgave 'Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie', één voor één bondig doorgelopen. Hierbij wordt geschetst in hoeverre het waterschap binnen de opgave op koers ligt, in hoeverre er afwijkingen zijn ten opzichte van WBP-doelstellingen en welke ontwikkelingen worden verwacht. Ook wordt op hoofdlijnen een doorkijk gemaakt naar de begroting 2027;
- tot slot wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de financiële uitgangspunten en consequenties.

Voor alle opgaven zijn de beleidsdoelstellingen gecodeerd om daarmee inzichtelijk te maken in welk beleidsdocument en in welk jaar deze doelstellingen vastgesteld zijn. Hieronder zijn een aantal voorbeelden uitgewerkt. Voortgang ervan komt in begrotingen en bestuursrapportages onder dezelfde nummering aan de orde. Waar van toepassing kunnen ook maatregelen doorgenummerd worden op basis van deze coderingen. Zoals: WBP-GL-X-x etc. Tijdens het samenstellen van PPN 2027 en Burap 2026-1 is gebleken dat er op een enkel onderwerp een inconsistente nummering of beschrijving was toegepast. Dat is met deze documenten hersteld.

WBP-GL-X	BA-X	PPN-KG-X
WBP: Waterbeheerprogramma 2022-2027	BA: Bestuursakkoord 'In vertrouwen samen vooruit' (2023)	PPN: Perspectievennota, bijv. PPN 2025-2030
GL: Gezonde Leefomgeving		KG: Klimaatrobuust Gebied
X: volgnummer	X: volgnummer	X: volgnummer

2. Samenvatting

2.1 Beleidsdoelstellingen en inhoudelijke ontwikkelingen

De PPN 2027–2031 bouwt voort op het Waterbeheerprogramma 2022–2027 en de huidige uitvoeringskoers. De inzet richt zich op het realiseren van de opgaven op het gebied van een klimaatrobuust watersysteem, waterveiligheid, een schone en gezonde leefomgeving en de transitie naar een klimaatneutrale en circulaire werkwijze. Tegelijkertijd wordt ingezet op het versterken van de organisatie, onder andere via verdere digitalisering, datagedreven werken en het vergroten van de wendbaarheid en weerbaarheid.

De beleidsdoelstellingen worden in deze PPN niet gewijzigd. Wel wordt zichtbaar dat de uitvoerbaarheid van wettelijke taken en maatschappelijke opgaven vanaf 2027 complexer wordt en onder druk staat. De optelsom van ontwikkelingen binnen de verschillende opgaven leidt tot een groeiende druk op de uitvoering. Niet alles kan gelijktijdig en in hetzelfde tempo gerealiseerd worden, zonder bijstellingen in middelen en capaciteit. Dit vraagt om integrale bestuurlijke afwegingen en het maken van keuzes in prioritering en tempo van uitvoering.

Een belangrijk deel van deze druk komt voort uit wettelijke verplichtingen en het borgen van de continuïteit van het werk. Daarnaast worden voorstellen gedaan gericht op het versterken van de uitvoering en het realiseren van beleidsambities. Een substantieel deel van de intensiveringen hangt samen met de Kaderrichtlijn Water (KRW), met name op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en monitoring. Daarnaast nemen de eisen aan de organisatie toe door nieuwe opgaven zoals (cyber)weerbaarheid en door de toenemende complexiteit als gevolg van de stapeling van opgaven in de ruimtelijke ordening, waaronder stikstof, netcongestie en afvalwatercongestie. Dit vraagt ook om intensievere samenwerking met andere overheden, zoals gemeenten en provincie.

Daarnaast is een deel van de intensiveringen gericht op het borgen van de uitvoeringskwaliteit en het verlagen van de druk op de organisatie, bijvoorbeeld door het omzetten van structurele externe inzet naar vaste capaciteit en het versterken van kritische functies binnen programma's (zoals EDDGI) en stafafdelingen (zoals Juridische Zaken en Financiën).

Tot slot zijn er externe en grotendeels autonome ontwikkelingen met impact op de begrotingsruimte, zoals loon- en prijsontwikkelingen, wettelijke verplichtingen (Gedragscode, Wet open overheid, Archiefwet) en projecten zoals de herstart van Via15.

2.2 Risico's (op hoofdlijnen)

De belangrijkste risico's voor de komende jaren liggen in de toenemende complexiteit en verwevenheid van de opgaven en in de afhankelijkheid van externe factoren. Financiële onzekerheden, zoals het wegvallen van cofinanciering en stijgende kosten als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen, kunnen invloed hebben op de realisatie van doelen.

Daarnaast leiden ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving (waaronder stikstof, KRW, de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater, Gedragscode en wetgeving rond data- en informatievoorziening), in combinatie met maatschappelijke druk, tot extra belasting van de organisatie. De beschikbare capaciteit en uitvoerbaarheid van opgaven staan daarmee onder spanning, mede door krapte op de arbeidsmarkt en toenemende eisen aan digitalisering en informatievoorziening.

2.3 Financiële analyse (op hoofdlijnen)

De financiële uitgangspositie van het waterschap blijft solide, met een sluitende meerjarenraming en een stabiele vermogenspositie. Tegelijkertijd is sprake van een structurele stijging van lasten, onder andere door uitbreiding van taken, prijsontwikkelingen en benodigde investeringen.

De PPN bevat zowel doorwerking van de bestuursrapportage als nieuwe beleidsontwikkelingen. Dit leidt tot aanvullende financiële behoefte, die binnen het gestelde kader wordt opgevangen via tariefontwikkeling en prioritering binnen de begroting.

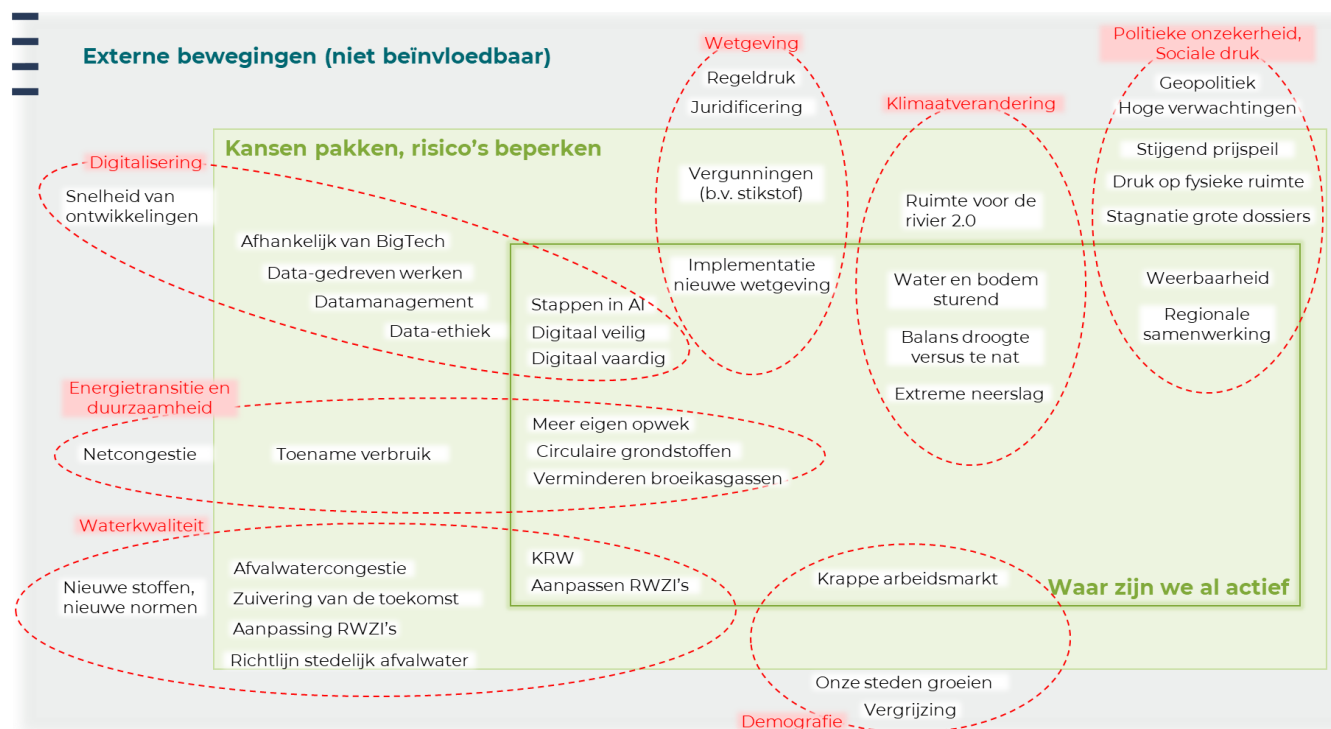
De komende jaren ligt de focus op het beheersbaar houden van de kostenontwikkeling en het borgen van de uitvoerbaarheid van de opgaven.

3. Strategische ontwikkelingen en grote opgaven

3.1 Omgevingsanalyse

Om een goede vooruitblik te maken naar de komende jaren, is het van belang om ontwikkelingen om ons heen scherper te hebben. Middels een globale omgevingsanalyse brengen we in beeld wat de relevante maatschappelijke ontwikkelingen zijn voor ons waterschap en welke opgaven er op ons afkomen. Voor deze PPN is de analyse van vorig jaar geactualiseerd. Een diepere analyse vindt dit jaar plaats in het parallel lopende WBP-traject.

Om de precieze betekenis van strategische ontwikkelingen beter te doorgronden kan ervoor worden gekozen om ze op te nemen in de strategische agenda zoals die is benoemd in het bestuursakkoord. Op deze strategische agenda staan de onderwerpen waarop het bestuur de komende periode graag een verdiepend gesprek wil. Geïdentificeerde risico's die de realisatie van onze doelen kunnen beïnvloeden worden opgenomen in de risicoparagraaf van deze PPN.

3.2 Voortrollende strategische agenda

In bestuurlijke besprekingen komen er onderwerpen voorbij waarop het Algemeen Bestuur graag een strategisch verdiepend gesprek wil voeren om samen de betekenis van deze ontwikkeling voor het waterschap scherper in beeld te krijgen. Deze onderwerpen houden we in beeld op een zogeheten 'voortrollende strategische agenda'; een agenda die dynamisch van karakter is en met de tijd mee verandert.

De huidige voortrollende strategische agenda bevat de volgende onderwerpen:

1. Nieuwe afspraken water-noaberschap toekomstbestendig. Incl. koppelen doelen van anderen en cofinanciering, positie en geloofwaardigheid waterschap.
2. Waterkwaliteit (o.a. KRW), incl. Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de impact daarvan voor de komende decennia.
3. Klimaatrobuustheid. Zoetwater beschikbaarheid, incl. Ruimte voor de Rivier 2.0 en de balans tussen droogte en natte perioden
4. Weerbaarheid (technisch en inhoudelijk), De wereld waarin wij leven verandert, spanningen op het wereldtoneel lopen op, de maatschappij is in beweging. Hoe gaan wij hiermee om?

3.2.1 Uitgelicht: een weerbaar waterschap

Onze maatschappij en dus ook de waterschappen worden geconfronteerd met externe ontwikkelingen die steeds sneller lijken te gaan en complex, ingrijpend en minder voorspelbaar zijn. Denk aan klimaatverandering, geopolitieke dreigingen, de introductie van AI, et cetera. Deze veranderende wereld brengt ons het besef dat we moeten kunnen omgaan met een breed palet aan dreigingen. We sturen daarom naast efficiëntie ook op weerbaarheid. Ook de overheid vraagt middels wetgeving om weerbaarheid tegen digitale en fysieke dreigingen.

Weerbaarheid is het vermogen van waterschappen om Nederland bewoonbaar en veilig te houden door onze taken zo goed en zo lang mogelijk voort te zetten en daarmee maatschappelijke ontwrichting bij verstoringen en schaarste te beperken (UvW)

Weerbaarheid is een breed begrip dat vraagt om afbakening. Voor ons waterschap hebben drie scenario's de eerste prioriteit: 1) grootschalige stroomuitval, 2) extreme neerslag in ons gebied en 3) omvangrijke verstoring van onze (proces)automatisering en communicatie. Er zijn al enkele initiële acties onderhanden. In de 2^e helft van 2026 gaan we nader bepalen hoever onze ambities hierin reiken en welke middelen dit vraagt. De belofte die we in deze veranderende wereld niet kunnen maken is dat het waterschap alle verstoringen geheel kan opvangen. Er is een grens aan wat wij kunnen doen, aan wat haalbaar en betaalbaar is en hierin zullen we risicoafwegingen moeten maken. Ons waterschap is een onderdeel van de maatschappij waarin ook andere overheden, organisaties en burgers een rol spelen.

Naast het voorkomen dat iedere verstoring uitgroeit tot een crisis, vraagt weerbaarheid ook om het adequaat omgaan met situaties die toch tot een crisis zijn uitgegroeid. Zowel op landelijk (herijkte visie crisisbeheersing Unie van Waterschappen) als op regionaal niveau (waterschappen, veiligheidsregio) wordt erkend dat crises door het veranderend dreigingsbeeld ingrijpender, complexer en langduriger zullen worden én vaker een regio-overstijgend niveau zullen hebben. Dat vraagt een doorontwikkeling van onze crisisorganisatie.

3.3 Risicoparagraaf

De volgende onderwerpen zijn benoemd als externe ontwikkelingen die we lastig tot niet kunnen beïnvloeden en die de voortgang van realisatie van de waterschapdoelen kunnen beïnvloeden.

1. Schommelingen in prijs en beschikbaarheid van grondstoffen, brandstof en materialen als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen
2. Toenemende kosten en uitstel/ langere en complexere voorfasen van bouwprojecten als gevolg van milieuwetgeving/vergunningenprocedures (o.a. natuur en stikstof).
3. Netcongestie
4. Wegvallen cofinanciering (na 2027) doordat de Provincie Gelderland nog geen duidelijkheid heeft over middelen vanuit het Rijk.
5. Herstart van de Via A15 snelwegaansluiting*
6. De bouwopgave in de Waterketen vergt veel van de bouwsector.
7. Het niet-beschikbaar komen van Rijks- en/of Provinciale middelen voor ontwikkelingen in het landelijk gebied leidt op dit moment nog tot stagnatie in de planvorming en kan uiteindelijk een risico vormen voor de voortgang van de uitvoering van de droogtemaatregelen en het doelbereik.
8. Het is op dit moment nog niet duidelijk in welke mate de afvalwaterketen rekening moet houden met het moeten doen van aanpassingen op zuiveringen in verband met ammoniumpieken. In deze Perspectievennota is geen rekening gehouden met investeringen of benodigde formatie. Een eerste inschatting laat zien dat de benodigde investeringsruimte kan oplopen tot €50 miljoen en 2 FTE. Dit is op zijn vroegst na 2028 aan de orde.

*3.3.1 Uitgelicht: herstart Via15

De doortrekking van de A15 naar de A12 heeft jaren op zich laten wachten door de 'Stikstofproblematiek'. In 2024 heeft de Raad van State hier een uitspraak over gedaan. Door de vele wijzigingen in het ontwerp en de verstreken tijd zijn de kosten gestegen. Door het Rijk is een extra budget van 1 miljard euro beschikbaar gesteld aan het project en de werkzaamheden zijn hervat. Ook door waterschap moet er door de wijzigingen veel extra werk verzet worden en lopen de kosten hoog op. De verwachting is nu dat eind 2031 de rijksweg in gebruik wordt genomen. Tot dan zullen we intensief betrokken zijn. Een kernteam VIA15 coördineert met elkaar de noodzakelijke werkzaamheden, bestaande uit collega's uit alle vier de basistaken. Zo moeten voor dit project naar verwachting meer dan 100 vergunningen worden aangevraagd, waarvoor ons waterschap deels het bevoegd gezag is. We merken nu al dat, ondanks dat een groot deel van de overkoepelende vergunningen aantal jaren geleden al is vergeven, bij de uitvoering veel issues optreden waardoor erg veel wijzigingsvergunningen nodig zijn en intensief toezicht erg belangrijk is om de uitvoerende partij goed te begeleiden. In 2017 zijn de legeskosten door RWS voor een bedrag van € 350K afgekocht. Dit is toegevoegd aan de algemene middelen. Hiermee waren de plankosten tot dan toe gedekt. Begin 2026 is opnieuw gekeken welke inzet hierop vanuit ons waterschap nodig is. Met name de werkzaamheden voor planadvies en VTH kunnen niet binnen de bestaande begroting opgevangen worden. De huidige geschatte extra kosten bedragen € 825K. Dit bedrag wordt in stappen meerjarig begroot voor de jaren 2026-2031. Er wordt momenteel onderzocht of aanvullende leges te rechtvaardigen zijn, gezien de vele aanpassingen in het project die voor WRIJ leiden tot hogere kosten en meer ureninzet.

4. Stand van zaken inhoudelijke opgaven

De ontwikkelingen binnen de opgaven laten zien dat de druk op uitvoering en middelen in meerdere domeinen tegelijkertijd toeneemt. Niet alles kan gelijktijdig en in hetzelfde tempo gerealiseerd worden, zonder intensiveringen in middelen en capaciteit.

4.1 Klimaatrobuust Gebied (KG)

Wat staat er in het WBP?

Onze ambitie is om richting 2050 wendbaar invulling te geven aan het beheer, het onderhoud en de inrichting van het regionaal watersysteem. Dit doen we in combinatie met aanpassingen in gebruik en inrichting van de omgeving, zodat jaarrond betere optimale balans tussen te nat en te droog wordt bereikt en tegelijkertijd inwoners, bedrijven en medeoverheden voldoende weerbaar zijn tegen de onvermijdelijke gevolgen van extreem weer waar wij mee te maken hebben als gevolg van de klimaatverandering.

Beleidsdoelstellingen

WBP-KG-01	We houden het watersysteem op orde en zorgen dat we aan de normen blijven voldoen in landelijk en stedelijk gebied.	
WBP-KG-02	We werken toe naar een andere balans van vasthouden-bergen-afvoeren (voorraadbeheer), rekening houdend met de meest recente inzichten over de snelheid van klimaatverandering.	
WBP-KG-03	Wij investeren gebiedsbreed in een toename van de veerkracht, anticiperend op de nieuwe inzichten over de snelheid van klimaatverandering richting 2050.	
WBP-KG-04	We pakken daarvoor een agenderende rol in de integrale aanpak, samen met omgevingspartners, om te komen tot een nieuwe inrichting.	
WBP-KG-05	We zetten in op de verdere ontwikkeling van onze instrumenten (hydrologische modellen en meetnetten) en intensiveren de kennisontwikkeling.	
BA-KG-01	We werken aan een veerkrachtig, klimaatrobuust watersysteem dat is aangepast aan de weersverandering zoals droogte en extreme neerslag, de effecten van klimaatverandering, die steeds sneller voelbaar worden.	Aangevuld op basis van PPN 2024
PPN-KG-01	We maken de opgaven in steden en dorpen die door het veranderende klimaat steeds groter worden, inzichtelijk en pakken de wateroverlast aan, optimaliseren de grondwaterbalans en verbeteren de waterkwaliteit. (Koers Stad en Dorp)	Aangevuld op basis van PPN 2025
PPN-KG-02	We willen beter voorbereid zijn op toenemende neerslagextremen, maar alle wateroverlast voorkomen kan niet. We zetten met partners in op een klimaatrobuust gebied waarbij we werken volgens de principes van meerlaagsveiligheid. Binnen de eigen verantwoordelijkheid voor goed waterbeheer zetten we stappen waarbij de basis op orde is (Koers Neerslagextremen).	Aangevuld op basis van AB besluit nov 2025

In hoeverre zitten we op koers?

Op hoofdlijnen maken we de ambities en doelstellingen waar. We liggen op koers voor de opgave Klimaatrobuust Gebied, maar op onderdelen is er bijstelling in de aanpak gewenst. Bijvoorbeeld door inzet die we inhuren, om te zetten naar vaste formatie.

Voor **watersysteem op orde** is relevant dat de omvang van de cofinanciering van Rijk en provincies voor de integrale aanpak in de focusgebieden nog steeds onzeker is, nadat in 2024 duidelijk werd dat er geen middelen beschikbaar komen vanuit het Transitiefonds voor het landelijk gebied. Die onzekerheid leidt op dit moment nog tot stagnatie in de planvorming en kan uiteindelijk een risico vormen voor de voortgang van de uitvoering van de droogtemaatregelen en het doelbereik. Voor 2026 en 2027 hebben we nog goede afspraken over cofinanciering en gaan we ook meer uitvoeren daardoor. Voor 2028 en verder worden in het kader van het WB, Gelders programma Water, - Natuur en Landbouw en het Nationaal waterplan nieuwe afspraken over cofinanciering gemaakt met Rijk, provincie en gemeenten.

Begin 2025 is de **Koers Stad en Dorp** door het AB vastgesteld. De Koers omvat een eenduidige visie en aanpak van onze opgaven in stedelijk gebied voor ons hele werkgebied. Op basis van de Koers stellen we met iedere gemeente een samenwerkingsagenda op. In het voorjaar 2026 wordt een eerste wateragenda bestuurlijk afgesproken en in de loop van 2026 en 2027 zullen er meerdere volgen.

Wij zien dat de maatschappelijke, ruimtelijke én wateropgaven toenemen. Tegelijkertijd is ons doel om, vanuit Koers Stad en Dorp en de samenwerkingsagenda's, vroegtijdig bij ruimtelijke initiatieven betrokken te worden. Daarnaast zien wij **toenemende regelgeving** en daarmee meer Voor een solide basis en een evenwichtige bezetting binnen het team Omgeving met voldoende senioriteit en denkkracht om bij complexe zaken te adviseren in de planfase gaan we structurele externe inzet omzetten naar vaste formatiebezetting.

De overheden en maatschappelijke partners in de bestuurlijke samenwerking **Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers** hebben zich met het programmaplan 2025-2026 begin 2025 gecommitteerd aan het vervolg van de samenwerking aan een klimaatbestendige regio. De basis voor de uitvoering van maatregelen en projecten is de afgelopen jaren gelegd, en dat moet nu leiden tot (meer) resultaat. Dat willen de partners concreet realiseren via 8 sleutelprojecten en -gebieden, het opstellen en borgen van een meerjarenprogrammering (minimaal 10 jaar), het verankeren van bodem- en watersturend in het beleid van de partners en een scopeverbreding met (bovenregionale) **neerslagextremen**.

Perspectieven 2027 en verder voor de opgave Klimaatrobuust Gebied

- De Koers Neerslagextremen is recentelijk (nov 2025) in het AB vastgesteld en wordt ten uitvoer gebracht. De implementatie van de Koers leidt tot aanvullende analyses en samenwerking met partners, waaronder verdiepende studies naar stroomgebieden en het handelingsperspectief bij extreme situaties. Dit vertaalt zich in een groeiende uitvoeringsopgave vanaf 2027.
- Nieuwe landelijke ontwikkelingen rond grondwateronttrekkingen leiden tot een aanvullende opgave voor beleid, vergunningverlening en handhaving. Dit vraagt extra inzet. In lijn met de Koers Voorraadbeheer (2022) wordt voor de monitoring van de grondwatervoorraad geïnvesteerd in het meetnet, databeheer en informatievoorziening rond grondwatervoorraad en watersysteem (Voorstel Optimalisatie en uitbreiding waterkwantiteitsmeetnet (138871)).
- Vanuit het bestuursbesluit voor het Vervolgprogramma Elke Druppel De Grond In (november 2024) is ingeschat dat met de uitbreiding van de scope van het programma en de toename van het investeringsbudget er op termijn meer capaciteit nodig is voor de realisatie van de projecten. Met een toename van de voorbereiding van projecten in de TBO en gebiedsgerichte aanpak in 2026 wordt ingeschat dat dit portfolioteam (3 fte) voor EDDGI vanaf 2027 nodig is. Vanuit het beeld dat dit een langjarig programma is en blijft, bestaat de wens om een aantal cruciale functies vast in dienst te hebben. Financieel is hier reeds rekening mee gehouden in de meerjarenbegroting.
- De cofinanciering vanuit provincie en Rijk is voor de periode na 2027 nog een onzekere factor, maar de in het coalitieakkoord genoemde 20 miljard voor het landelijk gebied zal mogelijk de komende jaren kunnen zorgen voor het aanjagen van gebiedsontwikkeling waar de realisatie van een klimaat robuust gebied op kan meeliften. Eind 2026 zal er door Europese commissie een nieuw *Climate resilience program* worden vastgesteld. Deze aanpak gaat mogelijk ook een stimulans vormen voor de aanpak in onze regio.
- 'Water- en bodemsturend' lijkt een duidelijk plek in de Gelderse omgevingsvisie te krijgen als één van de leidende principes. Daarnaast lijkt de gezamenlijke Signaleringskaart en de aanpak droogte en omgaan met neerslagextremen ook in de omgevingsvisie van de provincie verankerd te worden. De omgevingsvisie zal eind 2027 door de provincie worden vastgesteld.

4.2 Veilig Gebied (VG)

Wat staat er in het WBP?

De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. We zorgen voor veilige dijken, nu en in de toekomst. Dat doen we door dagelijks beheer van onze keringen en door continu inzicht in onze keringen. We voeren ons beheer op een duurzame wijze uit en werken aan behoud en verhoging van de biodiversiteit van de dijken. Onze ambitie is dat in 2050 onze keringen voldoen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid, en dat we daarbij wendbaar inspelen op ontwikkelingen. Daarnaast hebben we een sterke adviesrol in de ruimtelijke ordening en zijn we een sterke partner in de calamiteitenbestrijding.

Beleidsdoelstellingen

WBP-VG-01	Beheer op maat: we voeren de zorgplicht uit conform de ambities die we hiervoor geformuleerd hebben.	
WBP-VG-02	We hebben inzicht in de sterkte van de regionale en primaire waterkeringen.	
WBP-VG-03	We zorgen voor de versterking van de regionale en primaire waterkeringen.	
WBP-VG-04	We hebben zicht op en sturen op ontwikkelingen in het aangrenzend areaal.	
WBP-VG-05	We zijn een sterke adviseur in de ruimtelijke ordening.	
WBP-VG-06	Voor als de dijken breken: we hebben een effectieve crisisorganisatie.	
BA-VG-01	De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. We zorgen voor veilige dijken, nu en in de toekomst. Dat doen we door dagelijks beheer van onze dijken/keringen en door continu inzicht in het functioneren van onze dijken/keringen.	Aangevuld op basis van PPN 2024

In hoeverre zitten we op koers?

Het hoofddoel om onze primaire keringen in 2050 te laten voldoen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid, wijzigt niet. De programmering van onze **HWBP-projecten** is bestuurlijk vastgesteld tot 2050. De versterkingsopgave is door nieuwe inzichten teruggebracht tot 79 km¹. Daarvan is op dit moment 21 kilometer in uitvoering (verkenning, planuitwerking of realisatie). Daarnaast hebben we 3 kilometer dijk versterkt. De totale programmering van onze HWBP-opgave is in beperkte mate verschoven ten opzichte van de wensplanning van die in het WBP 2027-2033 opgenomen is. De verschuivingen zijn via het dashboard HWBP, als bijlage bij de Buraps ook inzichtelijk gemaakt. Een groot areaal van onze regionale keringen voldoet aan de norm. Een beperkt deel (2 km) bij het stroomkanaal van Hackfort voldoet niet. We onderzoeken hiervoor eerst of watersysteemmaatregelen doelmatiger zijn dan versterkingsmaatregelen. Afhankelijk van de uitkomst van deze verkenning wordt in overleg met de provincie de doelstelling voor de versterkingsopgave van deze kering bijgesteld.

In het kader van **inzicht in de sterkte van onze keringen**, monitoren we de voortgang op de zorgplicht en sturen bij waar nodig. Jaarlijks rapporteren we via de Integrale Veiligheidsrapportage. In de basis zijn we goed in control. De beoordeling van de primaire keringen is afgerond en we bereiden de tweede toetsing (LBO2) voor. De toetsing van de regionale keringen is eveneens afgerond. Daarmee hebben we een goed (eerste) beeld van ons keringenareaal. We werken aan het aanleggen van het grondwater-monitoringssysteem waarmee we beter in staat zijn om de sterkte van onze keringen te bepalen.

Waterveiligheid en de ruimtelijke aspecten daarvan zijn ondergebracht in de **Signaleringskaart Water en Bodem**. Daarmee is de signalerende functie versterkt en krijgen we meer zicht op ruimtelijke ontwikkelingen die van belang zijn voor de waterveiligheid en voor de instandhouding en versterking van onze waterkeringen. En daarmee is ook onze adviesrol in de ruimtelijke ordening versterkt.

¹ Verrijkte programmering, 2023

Perspectieven 2027 en verder voor de opgave Veilig Gebied

- De landelijke herijking van het HWBP heeft geleid tot nieuwe financiële afspraken die inmiddels in de begroting verwerkt zijn. Ook zijn er nieuwe kaders opgesteld die invloed gaan hebben op onze projecten en op de wijze waarop risico's financieel vertaald worden. Projecten worden scherper getoetst op een sobere en doelmatige uitvoering, risico's worden overgeheveld van project naar programmaniveau, en projecten worden afgestemd op referentieprojecten. Het gevolg is dat de subsidie wel 90% blijft, maar de omvang van de subsidie terug loopt. Hierdoor neemt de kans toe dat projecten niet uit kunnen met het vooraf geraamde budget. In de praktijk betekent dit dat vaker aanvullend budget beschikbaar gesteld moet worden en de eigen bijdrage van het waterschap stijgt naar boven de 10%.
- We zijn gestart met de actualisatie van het profiel van vrije ruimte, als uitwerking van landelijke afspraken. Dit leidt tot een nieuwe bepaling van de zone die we willen beschermen voor een toekomstige dijkversterking. Dit loopt door tot 2029.
- In 2025 hebben we de aanpak voor bevers en dassen vastgesteld 'Duurzaam samenleven met bevers en dassen' ([271438](#)). De preventieve maatregelen bij de twee dijkversterkingsprojecten Pannerden-Westervoort (PanWes) en Den Elterweg- Zutphen (DEZ) zijn begroot. Aanvullend verkennen we de preventieve aanpak voor de resterende waterkeringen wat tot een aanvullend voorstel zal leiden.
- We zijn gestart met het project Duidelijke dijken waarmee we de weginrichting van de openbare fiets en wandelpaden op onze dijken verbeteren.

4.3 Gezonde Leefomgeving (GL)

Wat staat er in het WBP?

Als waterschap dragen we bij aan een schoon en gezond watersysteem voor de mensen en de natuur in het gebied. Wij streven ernaar dat het water in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies en dat het geen risico's oplevert voor de volksgezondheid. Ons doel is een oppervlaktewatersysteem te bereiken dat optimaal is voor ecologisch functioneren en biodiversiteit en natuurwaarden daarbinnen en -buiten bevordert.

Beleidsdoelstellingen

WBP-GL-01	We zorgen voor inrichting, beheer en onderhoud van de watergangen en de afvalwaterketen (transportstelsels en rioolwaterzuiveringen).	
WBP-GL-02	We geven invulling aan de maatregelen voor de KRW- en Natuurwateren (voormalige HEN/SED wateren).	
WBP-GL-03	We beschermen de kwaliteit van onze overige wateren om achteruitgang te voorkomen.	
WBP-GL-04	We stimuleren en beïnvloeden andere partijen die een bijdrage kunnen of moeten leveren aan het behalen van de gewenste waterkwaliteitsdoelen.	
WBP-GL-05	We faciliteren en stimuleren ontwikkeling en kennis op het gebied van bodemverbetering en zuiveringstechnieken.	
BA-GL-01	Ons doel is een watersysteem te bereiken dat functioneert om de functies natuur, stedelijk gebied en vruchtbare landbouwgronden te bedienen. We streven naar schoon water dat in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies.	Aangevuld op basis van PPN 2024
PPN-GL-01	Een grotere biodiversiteit op grondstroken aangrenzend aan onze watergangen, eigen terreinen en kades wordt nagestreefd, i.s.m. de ambitie Biodiversiteit en Visie op onderhoudspaden. In de jaren 2024-2029 wordt de eerste 70 km als pilot brede onderhoudspaden gerealiseerd.	Aangevuld op basis van PPN 2024

In hoeverre zitten we op koers?

Uit de tussenevaluatie blijkt dat de KRW-doelen niet overal haalbaar zijn binnen de huidige planperiode. Dit vraagt bestuurlijke keuzes over aanvullende maatregelen, fasering of bijstelling van doelen. In de programmering van projecten in het kader van **schoon en gezond** geven we prioriteit aan het uitvoeren van maatregelen die nodig zijn voor het realiseren van de KRW-doelen.

De **aanvullende inspanningen voor de KRW**, waaronder intensivering van monitoring, ketenaanpak en vergunningverlening en handhaving ([312590](#)), leiden tot een structurele uitbreiding van capaciteit en middelen. De intensivering voor 2026 maakt onderdeel uit van de Bestuursrapportage. De structurele doorwerking vanaf 2027 wordt in deze Perspectievennota meegenomen. Tijdens de AB-vergadering van 19 mei 2026 waarin het KRW-maatregelen pakket SGBP4 besproken werd, is door diverse fracties aangegeven dat de capaciteitsuitbreiding een punt van aandacht was en dat men bij de Perspectievennota naar de integrale afweging wilde kijken. In het licht van die bespreking is bij deze PPN het voorstel om de gevraagde extra inzet voor de KRW in middelen en capaciteit niet enkel in 2027 te programmeren, maar te verdelen over 2027 en 2028. Consequentie van deze fasering is onder meer dat we verwachten in een lager tempo de monitoring van oppervlaktewater te kunnen uitvoeren. Dit heeft op zijn beurt ook gevolgen voor de activiteiten die zich op deze monitoring baseren. Binnen de afvalwaterketen ligt voor de komende periode de focus op aanpassing van de RWZI's Winterswijk, Lichtenvoorde, Ruurlo, Aalten en Etten.

De aandacht binnen **watersysteem op orde** gaat vooral uit naar inrichtingsmaatregelen in de Grote Beek en de Groenlose Slinge. Daarmee komt het uitvoeren van maatregelen in Natuurwateren in de knel. Natuurwateren zijn wateren die geen KRW-water zijn, maar wel belangrijke landschappelijke kwaliteiten hebben en waardevolle ecosystemen zijn. We kunnen niet alle doelen die gesteld zijn voor de Natuurwateren voor het eind van de planperiode realiseren. Bij de realisatie van zowel de watersysteemmaatregelen voor de KRW als maatregelen voor Natuurwateren vormt cofinanciering door de provincie in de volgende planperiode een aandachtspunt.

Begin 2026 is de **pilot brede onderhoudspaden** goed gestart na invulling van het projectteam. Er zijn standaardovereenkomsten opgesteld voor zakelijk recht; over circa 20 km lopen gesprekken, waarvan circa 10 km in afronding is. De pilot levert inzicht op in juridische, ecologische en praktische haalbaarheid. Voor de komende jaren worden ook complexere trajecten met minder vanzelfsprekende samenwerking opgepakt. Dit doen we om van die situaties te leren zodat we na afloop van de pilot een zo compleet mogelijk beeld kunnen vormen over de haalbaarheid van het ingezette beleid, en op basis daarvan keuzes te maken over

eventuele voortzetting.

In 2025 is de **nieuwe gedragscode Soortenbescherming** van de Unie van Waterschappen van kracht geworden. De gedragscode zorgt ervoor dat waterschappen bestendig beheer en onderhoud, zoals maaibeheer, kunnen uitvoeren zonder noodzaak van een omgevingsvergunning voor beschermde soorten. De in de nieuwe gedragscodes opgenomen veranderde werkmethodes en grotere onderzoeksplicht kosten structureel meer tijd en capaciteit dan voorgaande jaren. De extra kosten als gevolg van de gedragscode zijn lastig te voorspellen. Er is in juli 2025 extra geld aangevraagd voor 2025 en een doorkijk gegeven voor 2026. Deze extra middelen worden vooralsnog ook als prognose voor 2027 en verder opgenomen. In 2026 voeren we een evaluatie uit om de behoefte qua middelen en capaciteit concreet inzichtelijk te maken.

Perspectieven 2027 en verder voor de opgave Gezonde Leefomgeving

- Uit de landelijke KRW-tussenevaluatie blijkt dat het waterschap de KRW-doelen niet overal haalt. Om het doelbereik te vergroten worden aanvullende maatregelen ingezet.
- Wetgeving en vergunningsaanvragen worden complexer. Om blijvend in control te blijven, vraagt dit extra inzet in het beheer van de waterketen en de monitoring van lozingen.
- Het KRW-proof maken van vergunningen voor directe en indirecte lozingen vormt een omvangrijke opgave en leidt tot een structurele toename van werkzaamheden binnen vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- Het monitoringprogramma is uitgebreid om op waterlichaamniveau een beter beeld te krijgen van de toestand en de impact van emissies uit de (afval)waterketen. Deze uitbreiding vraagt aanvullende structurele inzet.
- Het aantal woningen en bedrijventerreinen in ons beheergebied blijft toenemen, en daarmee de druk op onze zuiveringen en het realiseren van KRW-doelen. De groei van het aanbod van afvalwater leidt tot toenemende druk op de capaciteit van de waterketen en kan resulteren in afvalwatercongestie. Dit vraagt om keuzes in prioritering, samenwerking en inzet van maatregelen.
- Via de ketenaanpak stoffen werken we met gemeenten en omgevingsdiensten aan het terugdringen van emissies uit de (afval)waterketen en het faciliteren van groei van het aanbod van afvalwater. De ketenaanpak wordt een centrale werkwijze en vraagt intensieve samenwerking met ketenpartners en extra inzet.
- De slimme gemalenregeling is een effectieve maatregel om de werking van RWZI's te optimaliseren en wordt stapsgewijs doorgevoerd in alle zuiveringskringen.
- De optelsom van bovenstaande ontwikkelingen leidt tot een structurele toename van de druk op uitvoering en capaciteit. Daarbij speelt aanvullend dat een deel van de opgave beperkt beïnvloedbaar is, wat vraagt om afwegingen tussen ambitie, haalbaarheid en verantwoording.
- Vanaf 2025 is de herziene Richtlijn Stedelijk Afvalwater van kracht en wordt in 2027 omgezet naar Nederlandse wetgeving. Voor de volgende planperiode(s) heeft deze richtlijn aanzienlijke invloed op het investeringsvolume en exploitatie van onze zuiveringen.
- De benodigde aanpassingen aan de Waterketen worden weggezet in een groot aantal aanpassingsprojecten. Deze projecten zijn veelal complex en hangen samen met andere opgaven zoals Klimaatneutraliteit en Circulaire Economie, en het toekomstbestendig maken van de afvalwaterketen. Dit vraagt om structurele inzet van capaciteit.
- Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is vervangen door het programma Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN). De financiële middelen binnen RLN zijn beperkt en het is nog niet duidelijk in hoeverre het waterschap hiervan gebruik kan maken.
- Het stikstofdossier blijft onzekerheden geven in de vergunningverlening van onze realisatieprojecten.

4.4 Klimaatneutraal en Circulaire Economie (KNCE)

Wat staat er in het WBP?

Wij willen in het uitvoeren van onze primaire taak zoveel mogelijk bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Daarbij willen we in 2050 onderdeel zijn van een 100% circulaire economie waarin we onze taken klimaatneutraal uitvoeren. Hiervoor moeten we zoveel mogelijk onze grondstofbehoefte beperken en zorgen dat er geen sprake is van waardevermindering van grondstoffen. De afvalstromen moeten zo klein mogelijk zijn. En bovenal: we moeten met onze werkwijze zorgen voor minder emissie van broeikasgassen.

Beleidsdoelstellingen

WBP-KNCE-01	Energietransitie: in 2025 zijn we energieneutraal.	
WBP-KNCE-02	Voor Circulariteit zetten we in op waar we als waterschap onderscheidend kunnen zijn. Voor het Circulair bouwen van assets maken we slim gebruik van de markt. De focus voor dit onderwerp ligt op onze primaire processen, waarbij we vooral zoeken naar de maatregelen die het meest kosteneffectief zijn. In de ondersteunende processen (huisvesting, facilitair) stellen we ons volgend op.	
WBP-KNCE-03	We zijn in staat om goed invulling te geven aan de doelen uit het Klimaatakkoord en Grondstoffenakkoord.	
~~WBP-KNCE-04~~	~~Voor emissiereductie werken we een visie en strategie uit en pakken we de kansen van laaghangend fruit~~	Afgerond
BA-KNCE-01	We voeren maatregelen uit om klimaatverandering tegen te gaan en milieubewust te werken. Wij willen de effecten van klimaatverandering (en de effecten daarvan op weersextremen) beperken door in te zetten op circulair werken en duurzame energieopwekking om energieneutraal te zijn.	Aangevuld op basis van PPN 2024

In hoeverre zitten we op koers?

De **Visie en strategie Circulaire economie en klimaatneutraliteit** is vastgesteld voor de periode 2024 t/m 2027. Een haalbare en betaalbare koers voor circulariteit en klimaatneutraliteit om in de pas te lopen met de landelijke afspraken richting 2050. Met een open houding voor aanvullende kansen die zich voordoen, vanuit samenwerking, cofinanciering en nieuwe kennisontwikkeling voor effectieve maatregelen. In het WBP 2028-2033 wordt richting bepaald voor de strategie na 2027.

Het waterschap is sinds eind 2023 circa 90% **energieneutraal**. Zodra de windturbine in Zutphen en de slibgisting is uitgebreid op RWZI Nieuwgraaf ([84626](#)), zal dit toenemen tot meer dan 100% energieneutraal. Dat zal naar verwachting in 2028 zijn.

In hoofdlijn liggen we op koers met de ingezette strategie op **klimaatneutraliteit**. De pilot voor lachgasemissie op RWZI Zutphen is gestart. Daarnaast worden (bio)gasmotoren verder uit gefaseerd en cv-installaties op buitenlocaties waar mogelijk vervangen door warmtepompen. De eerste stap naar emissievrij onderhoudsmaterieel wordt gezet door de aanschaf van een elektrische smalspoorkraan (Hooby).

Het ambitieniveau voor **circulariteit** ligt voor de korte termijn minder hoog dan bij energie- en klimaatneutraliteit. Vooral omdat het handelingsperspectief om toe te werken naar circulariteit nog volop in ontwikkeling is. De afgesproken doelen hebben vooral betrekking op de transitie naar circulair bouwen en enkele initiatieven voor winning van grondstoffen. We zien dat circulair bouwen nog niet direct tot grote resultaten leidt, het is vooral nog lerend doen om de transitie naar circulair en klimaatneutraal bouwen te realiseren.

Perspectieven 2027 en verder voor de opgave Klimaatneutraal en Circulaire Economie

- Het stikstofdossier heeft invloed op het tempo waarin beleidsdoelstellingen worden behaald, omdat we er zelf mee bezig zijn in de uitvoering (emissieloos bouwen) en in de vergunningverlening, waar we afhankelijk van zijn.
- Netcongestie vormt een beperkende factor voor zowel de huidige bedrijfsvoering als de realisatie van duurzame energieopwekking en aanpassingen aan installaties. Dit beïnvloedt de uitvoerbaarheid en het tempo van de opgave. Voorbeelden hiervan zijn de opwek van duurzame energie, uitfaseren van warmte-kracht-koppelingen (WKK's/gasmotoren) en extra zuiveringsstappen.
- Er is sprake van een aanscherping van de klimaatwet waarbij mogelijk lachgas en methaan in de wet wordt verankerd (is al onderdeel van de Waterschapswet). Daarnaast zijn er extra tussendoelen gesteld (Europees vastgesteld, moet nog verwerkt worden in nationale klimaatwet), namelijk 90% reductie t.o.v. 1990 in 2040 en 66% tot 72,5% reductie in 2035.
- In 2025 is er een actualisatie door het rijk gemaakt van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) t/m 2030. Het NPCE bevat doelen en maatregelen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Dit zijn geen wettelijk vastgelegde doelen.
- Volgens het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) moet al het lichte en middelzware materieel in 2028 en het zware materieel (zoals onze trekkers) in 2035 emissieloos zijn.
- De Richtlijn Stedelijk Afvalwater zal leiden tot aanvullende eisen zoals een energieneutrale waterketen (beperken energieverbruik en vergroten energieproductie), het verminderen van broeikasgasemissies (zoals methaan- en lachgasemissies en een mogelijke verplichting voor grondstofwinning uit afvalwater (m.n. optie tot verplichting fosfaatterugwinning). De richtlijn koppelt deze duurzaamheidsdoelen aan verplichte monitoring, rapportage en transparantie. Vooruitlopend op deze wettelijke ontwikkelingen zijn we gestart met een pilot voor het verminderen van lachgasemissies.
- De Energy Efficiency Directive zal zorgen voor aangescherpte doelen voor energiebesparing én de handhaving op energie-efficiency wordt intensiever. Dat betekent dat er onder andere meer tijd nodig is voor rapportages aan en bezoeken van bevoegde gezagen.
- Alle (stapelende) opgaven en uitdagingen voor de RWZI's vragen dat we zicht houden op innovaties. Daarom werken we mee aan het landelijke concept 'RWZI van de Toekomst'.

4.5 Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie (TWO)

Wat staat er in het WBP?

In het huidige Waterbeheerprogramma wordt beschreven dat maatschappelijke ontwikkelingen leiden tot nieuwe mogelijkheden voor het uitvoeren van de taken van het waterschap. Daarbij wordt ingezet op digitale transformatie en omgevingsgericht werken. Er wordt benoemd dat het waterschap zich als lerende organisatie verder wil ontwikkelen.

De digitale transformatie raakt de kern van het werk van het waterschap. Ontwikkelingen op het gebied van data, sensing en satellietdata zorgen voor nieuwe kansen en verwachtingen. Het waterschap zet technologie in waar deze van toegevoegde waarde is voor de samenleving en het eigen werk. Daarbij wordt gewerkt aan een slagvaardige, doelgroepgerichte en datagedreven organisatie. Ook wordt benoemd dat de digitale transformatie vraagt om andere kennis, vaardigheden en verandervermogen van de organisatie. Daarnaast wordt in het WBP beschreven dat met de invoering van de Omgevingswet de basis is gelegd voor omgevingsgericht werken. Participatie, het projectbesluit en het beleidsrijker maken van de waterschapsverordening worden daarbij expliciet genoemd als onderdelen van deze ontwikkeling.

Beleidsdoelstellingen

BA-TWO-01	We realiseren ons dat we de middelen, kennis, ervaring en professionaliteit die aanwezig is in de organisatie op de juiste, efficiënte wijze moeten inzetten. We blijven daarbij aandacht houden voor de samenhang tussen de omvang van de organisatie, de ontwikkeling van de totale loonsom, verhouding tussen eigen personeel en inhuur, organisatiecultuur, span-of-control en beschikbaarheid van goed personeel, waarbij de krapte op de arbeidsmarkt een blijvende zorg is.	Aangevuld op basis van PPN 2024
PPN-TWO-01	We verzamelen gegevens steeds gericht, krijgen meer mogelijkheden voor voorspellende analyse, en passen de kennis die dit oplevert in onze processen toe. We toetsen onze eigen waarneming aan data, we begeleiden en onderbouwen onze besluiten met data en we begrijpen ons gebied en haar inwoners nog beter door data. We veranderen de manier hoe we onze taken uitvoeren, communiceren, diensten leveren en informatie verwerken.	Aangevuld op basis van PPN 2025
PPN-TWO-02	Wij realiseren een organische digitale transformatie door digitale innovaties en datagedreven werken in te zetten voor basistaken en bedrijfsvoering. We versterken datavaardigheden, zorgen voor betrouwbaar datamanagement en passen digitale oplossingen gericht toe via het datalab.	Aangevuld vanuit vastgestelde Strategie Digitale Transformatie
PPN-TWO-03	Wij sturen integraal op opgaven en basistaken door strategie, programmering en uitvoering te verbinden. We werken met duidelijke rollen, maken expliciete keuzes en zijn resultaatverantwoordelijk, met een organisatie die zich continu ontwikkelt en meebeweegt met veranderingen.	Aangevuld vanuit vastgesteld Organisatieplan & Adviesaanvraag Kr8

In hoeverre zitten we op koers?

We liggen grotendeels op koers om de doelen in de huidige planperiode te realiseren. Met **Kr8** is de nieuwe organisatiestructuur ingevoerd en verschuift de focus nu naar het verder ontwikkelen en bestendigen van deze manier van werken in de praktijk. Tegelijkertijd zijn belangrijke stappen gezet in huisvesting, digitale transformatie en organisatieontwikkeling. Daarmee ontstaat een eerste basis voor sturing, samenwerking en ondersteuning vanuit bedrijfsvoering voor de primaire opgaven.

Binnen bedrijfsvoering wordt gewerkt aan het **verder professionaliseren, uniformeren en digitaliseren van ondersteunende processen**. Zo wordt gewerkt aan de invoering van een nieuw financieel systeem, verdere standaardisatie van processen en overlegstructuren, versterking van contract- en leveranciersmanagement en verdere professionalisering van zaakgericht werken. Daarnaast worden contactstromen verder gecentraliseerd via een digitale servicedesk, worden businesspartners nadrukkelijker gekoppeld aan vakdisciplines en wordt met een nieuw learning managementsysteem (LMS) meer centraal gestuurd op ontwikkeling en vakmanschap. Daarmee wordt gewerkt aan minder maatwerk, duidelijkere eigenaarschap, meer voorspelbaarheid en een beter beheersbare ondersteuning van de organisatie.

De **uitvoering van wettelijke taken en opgaven** blijft overwegend op orde, maar de druk op de organisatie neemt toe. De afhankelijkheid van sleutelposities, structurele inhuur van extra personele capaciteit en toenemende complexiteit van vraagstukken zorgen voor kwetsbaarheid. Ook groeit de druk vanuit wet- en regelgeving, onder andere op het gebied van informatiehuishouding, cyberweerbaarheid, rechtmatigheid, governance en vergunningverlening. De uitvoering van de opgaven is in toenemende mate afhankelijk van

de robuustheid en capaciteit van de organisatie en ondersteunende functies. Niet alle benodigde en/of gewenste ontwikkelingen kunnen gelijktijdig worden gerealiseerd zonder intensivering van capaciteit, expertise en ondersteuning binnen de organisatie.

Onze ontwikkeling naar een meer **samenhangende, datagedreven en toekomstbestendige organisatie** is ingezet en vraagt de komende jaren blijvende aandacht en gerichte keuzes. Daarbij ligt een belangrijke bestuurlijke afweging in de mate waarin de organisatie kiest voor het structureel versterken van financiële sturing, juridische ondersteuning, digitale weerbaarheid, informatievoorziening en de uitvoerbaarheid van wettelijke taken. Deze keuzes bepalen in belangrijke mate hoe robuust, voorspelbaar en toekomstbestendig de organisatie zich de komende jaren kan ontwikkelen. De komende planperiode staat in het teken van het verder borgen van de nieuwe organisatie, het vergroten van het verandervermogen en het versterken van de randvoorwaarden die nodig zijn om maatschappelijke opgaven betrouwbaar en voorspelbaar te realiseren.

Perspectieven 2027 en verder voor de opgave Toekomstbestendige en Wendbare Organisatie

- In het afgelopen jaar zijn meerdere beleidsontwikkelingen vastgesteld die de komende jaren directe impact hebben op de inrichting, sturing en werkwijze van de organisatie. Kr8 en de 'Strategie Digitale Transformatie' (scenario Kotter) geven richting aan de verdere ontwikkeling van de organisatie.
- Ook vanuit wet- en regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen ontstaan nieuwe structurele opgaven voor onze bedrijfsvoering. De 'Wet Open Overheid' (Woo) vraagt om verdere professionalisering van de informatiehuishouding, juridische functie en werkprocessen. De wijziging van het belastingstelsel leidt tot aanvullende uitvoeringsvraagstukken, onder andere op het gebied van heffingen. Daarnaast zorgen de doorwerking van KRW- en waterkwaliteitsopgaven voor extra druk op vergunningverlening, handhaving en juridische capaciteit. Ook nemen de eisen toe op het gebied van rechtmatigheid, governance, informatieveiligheid en informatievoorziening, met impact op onder andere financiën, juridische zaken en ICT- en informatiemanagement.
- De afhankelijkheid van digitale systemen, data en informatievoorziening neemt verder toe. De komende jaren wordt daarom gewerkt aan verdere versterking van digitale weerbaarheid, cloudontwikkeling, data- en informatiemanagement en informatiehuishouding. Landelijke ontwikkelingen, zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS), versterken deze beweging verder. Tegelijkertijd vraagt de invoering van nieuwe organisatiebrede systemen om blijvende aandacht voor beheer, ondersteuning en sturing. Ook nemen de structurele lasten van deze systemen toe.
- Er worden keuzes gevraagd in de mate waarin wordt geïnvesteerd in onder andere financiële advisering en control, heffingen, juridische ondersteuning, ICT, informatiemanagement en organisatiebrede sturing. Daarbij gaat het zowel om het versterken van randvoorwaarden voor de uitvoering als om het verminderen van kwetsbaarheid door tijdelijke oplossingen en inhuur structureler te organiseren.
- Er wordt verder gewerkt aan het structureel versterken van continu verbeteren en stuurinformatie binnen de organisatie. Dit moet bijdragen aan betere sturing, meer voorspelbaarheid in de uitvoering en betere samenhang tussen strategie, programmering en uitvoering. Daarbij wordt uitgewerkt welke inrichting, capaciteit en ondersteuning hiervoor nodig zijn.
- Ten opzichte van de beleidsdoelstellingen zien we dat de uitvoering van wettelijke taken grotendeels op koers ligt, maar dat de druk op de organisatie groter is dan eerder voorzien. De groei van opgaven, maatschappelijke verwachtingen en ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en informatievoorziening vragen meer van de organisatie en vergroten de spanning tussen ambitie, capaciteit en uitvoerbaarheid.
- Het verder bestendigen van nieuwe manieren van werken vraagt blijvende aandacht en borging in processen, rollen, samenwerking en professioneel handelen. Er is een verschuiving zichtbaar naar meer adviserend, sturend en ketengericht werken. De uitvoering van de Strategie digitale transformatie en dat doet een beroep op de verandercapaciteit van de organisatie. Daarnaast zorgen landelijke ontwikkelingen, zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) en nieuwe eisen rond informatiehuishouding, digitale weerbaarheid en autonomie, voor een verbreding en versnelling van de opgave.
- De komende jaren vraagt dit om gerichte keuzes in prioriteiten, capaciteit en organisatieontwikkeling, zodat opgaven, kwaliteit en uitvoerbaarheid duurzaam in balans blijven. Daarmee wordt verder gebouwd aan een organisatie die ook in de toekomst haar maatschappelijke opgaven betrouwbaar en voorspelbaar kan realiseren.
- We zetten in op zo doelmatig en slim mogelijk werken door werkprocessen en afstemming te optimaliseren. We stroomlijnen overleggen en verminderen indirecte belasting, onder meer door de inzet van digitalisering en nieuwe werkwijzen. We zetten capaciteit zo gericht mogelijk in (junior–medior–senior) en investeren in de toekomst (meester-gezel). Alles met als doel om onze tijd en middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten.
- Bij de invulling van ons werk hanteren we als uitgangspunt dat we ons richten op wat noodzakelijk en nuttig is. We voeren onze (wettelijke) taken nuchter en met gezond verstand uit. En waar dat meerwaarde heeft, borgen we kennis en capaciteit bij voorkeur duurzaam in onze eigen organisatie.

5. Financiële uitgangspunten en consequenties

In dit hoofdstuk worden de relevante financiële ontwikkelingen uitgewerkt met hun gevolgen voor het waterschap. Het gaat hierbij zowel om gevolgen voor de lasten, als voor de baten. De verkenning leidt tot de volgende kaders voor de komende begroting. In deze begroting worden ook de voorgestelde PPN-ontwikkelingen besloten.

Uit het Bestuursakkoord

Ieder van ons vindt betaalbaarheid belangrijk. Voor de bestuursperiode is een kader nodig om in het jaarlijks proces van perspectievennota en begroting, nieuwe ontwikkelingen te toetsen. Dit kader moet vanzelfsprekend in balans zijn met de inflatie. Het gaat er hierbij vooral om richting te geven aan wat wij acceptabel vinden, maar tegelijk staan we open voor de actualiteit; met deze werkwijze zorgen we voor de noodzakelijke flexibiliteit. We beogen om de tarieven mee te laten stijgen met de inflatie en we houden als toetsingskader de 3% per jaar aan.

Beeldvormend willen we als algemeen bestuur het gesprek over:

- Volume-systeem (heffing/tarief/WOZ) en nieuwe belastingsysteem

5.1 Kader voor begroting

Baten

- De benodigde inkomstenstijging mag niet hoger zijn dan 4% om waterschapsbreed kostendekkend te worden.

Lasten

- Het CPB geeft in haar Centraal Economisch Plan 2026 een inflatiegemiddelde van 2,3% voor de periode 2027-2030 (CPB, maart 2026).
- Voor de personeelslasten wordt gerekend met een indexatie van 3,0% van de lonen.
- Actualisatie van de grondstof- en energieprijzen gebeurt op basis van de meest waarschijnlijke inschatting.

Door de combinatie van deze verschillende aspecten gaan we uit van een percentage van 3% autonome ontwikkelingen voor de Perspectievennota. Dit is een inschatting over de toekomst. We kijken hiermee vooruit en dat brengt altijd een mate van onzekerheid met zich mee. De huidige onrust op het wereldtoneel vergroot deze onzekerheid.

De Perspectievennota (PPN) wordt opgebouwd uit verschillende bouwstenen:

1. Het vastgestelde beleid dat is vastgelegd in de Begroting 2026;
2. De wijzigingen die worden voorzien op bestaand beleid (voorzien vanuit het Bestuursrapportage-proces dat parallel loopt met het PPN-proces);
3. Nieuw vastgesteld beleid zonder financiering.

Het jaar 2027 is het laatste jaar van het huidige Waterbeheerprogramma. Het is daarom niet verrassend dat dit jaar de meeste bijstellingen voortkomen uit ontwikkelingen in bestaand beleid en lopende/geprogrammeerde uitvoering.

In de categorie 'nieuw beleid' is enkel de aanpak 'Duurzaam samenleven met bevers en dassen' vastgesteld (271438). Dit beleid leidt tot een aanvullend benodigd budget van € 0,050 mln. in de overige lasten in 2027. En in de jaren 2027 en 2028 een aanvullende investeringsbehoefte van € 0,6 mln. per jaar.

De gewenste bijstellingen in de overige lasten hebben opgeteld een ordegrootte van € 3,5 mln. in 2027. Het betreft hier verschillende voorstellen voor bijstelling, aangedragen vanuit de 5 opgaven en 4 basistaken. De grootste component hierin is de gewenste intensivering voor de KRW van € 1,4 mln. in 2027. Gevolgd door het budget voor de Gedragscode van € 0,6 mln., het begroten van lasten voor de verkiezingen en opkomstbevordering van € 0,3 mln. in 2027, en het opnemen van een jaarlijks budget voor structureel groot onderhoud in het kader van Waterveiligheid van € 0,2 mln. Onderdeel van de stijging in benodigde financiering is een toename in capaciteitsbehoefte in de organisatie van 23,7 FTE. Deze capaciteitsgroei leidt tot een netto toename van de personeelslasten met € 1,9 mln.

Een belangrijke component hierin vormde het KRW-pakket, waar het AB op 19 mei jl. over gesproken heeft. Tijdens de AB-vergadering van 19 mei 2026 is door diverse fracties aangegeven dat de capaciteitsuitbreiding een punt van aandacht was en dat men bij de Perspectievennota naar de integrale afweging wilde kijken.

In het licht van die bespreking is bij deze PPN het voorstel om de gevraagde extra inzet voor de KRW in middelen en capaciteit niet enkel in 2027 te programmeren, maar te verdelen over 2027 en 2028. Consequentie van deze fasering is dat we verwachten in een lager tempo de monitoring van oppervlaktewater (met enkel focus op effluent en influent van onze rwzi's) te kunnen uitvoeren. De monitoringsinzet voor de KRW had feitelijk al verricht moeten zijn. Ook bouwt de capaciteit en inzet voor VTH minder snel op. Het gevolg hiervan is dat we minder gegevens hebben die nodig zijn voor het brongericht duiden van de opgave per lokale afvalwaterketen, en voor het kunnen prioriteren in de ketenaanpak en de bedrijven-aanpak. Ook verwachten we dat dit kan leiden tot het ontbreken van voldoende onderbouwing voor het aanscherpen van lozingsseisen of het niet tijdig onderkennen van nieuwe situaties die niet KRW-proof zijn.

Daarnaast heeft de nieuwe belastingwetgeving tot gevolg dat de anti-afhaakregeling is komen te vervallen per januari 2026. De bedragen die hiervoor geraamd waren (€ 4,4 mln. in 2027) moeten in mindering worden gebracht op de totale doorrekening.

De overige lasten komen hiermee gesaldeerd € 0,9 mln. lager uit dan eerder geraamd in 2027. De kapitaalslasten stijgen met € 0,2 mln. en de post onvoorzien daalt met € 0,4 mln. t.o.v. de eerdere raming van 2027.

Het verwerken van alle mutaties van de gewenste bijstellingen op bestaand en nieuw beleid inclusief de formatieve wijzigingen, alsook het actualiseren van de belastingeenheden en de separate lozers inclusief de verrekening van de anti-afhaakregeling, leiden tot een aanpassing van het nettoresultaat met € -4,5 mln. ten opzichte van de raming voor 2027 uit de meerjarenraming van 2026-2030.

De tabellen die de financiën van deze PPN in meer detail weergeven zijn te vinden in de volgende paragraaf.

Voor 2027 wordt een incidentele last van € 2,2 mln. voorzien voor de afkoop van vervanging, onderhoud en overdracht van de brug bij Almen. Deze last zal als incidentele post worden opgevangen in de algemene reserve van de taak Watersysteembeheer. De last wordt vanwege het incidentele karakter en de financiering uit de reserve niet begroot.

Het genoemde percentage van 4% geldt als kader voor de Begroting 2027. Voor de Meerjarenraming 2028-2031 stellen we voor om vooralsnog uit te gaan van het uitgangspunt uit het Bestuursakkoord, te weten 3%.

Meerjarig financieel perspectief

Het meerjarig perspectief is opgesteld met als uitgangspunt de opgaven uit het WBP, de nieuwe beleidsontwikkelingen en het bestuursakkoord. De verwachte positieve resultaten worden volgens het duurzaam financieel beleid (DFB) toegevoegd aan de bestemmingsreserve DFB. Voor deze Perspectievennota is als kader meegegeven om meerjarig een verwacht resultaat -als gewenste toevoeging aan de reserve DFB- van € 3 miljoen te behalen. Deze beoogde toevoegingen aan deze reserve zijn voldoende om de invoering van het componentenstelsel te bekostigen.

Gedurende de planperiode van de perspectievennota blijft onze financiële positie solide. Dit kan worden opgemaakt uit de volgende gegevens. Allereerst is de meerjarenbegroting sluitend. Vervolgens is de flexibiliteit van de begroting, het aandeel kapitaallasten t.o.v. van de totale lasten, ruim onder de 30%. Onze weerstandscapaciteit blijft gedurende de planperiode de vastgestelde € 5,0 mln. Op het moment van opstellen van dit document betekent dit dat onze weerstandsratio 1,1 is.

Als laatste zien we dat de schuldquote in de eerste jaren van de planperiode een stijging laat zien, en deze gedurende de jaren erna stabiliseert. Deze ontwikkeling heeft drie oorzaken; enerzijds zijn de verwachte investeringen hoger dan eerder begroot. Dit is met name het gevolg van de bijstelling van de investering in RWZI Nieuwgraaf. Daarnaast heeft het nieuwe belastingstelsel ook effect op de schuldquote. Doordat de omgang met separate lozers is veranderd moet dit (vanuit de

wetgeving) anders financieel vastgelegd worden. Tot en met 2025 gaven we een deel van de belastingopbrengsten terug via de subsidie marktconforme anti-afhaakregelingen. Nu doen we dat laatste niet meer, maar is het direct verwerkt in onze baten. Per saldo is dit een kostenneutrale verschuiving, waarbij zowel baten als lasten in gelijke mate afnemen. Deze wijziging heeft daarmee een effect op onze netto baten, maar niet op ons uiteindelijke resultaat. De schuldquote is door deze (wets)wijziging 7% tot 8% hoger.

Afsluitend heeft het afnemen van de totale inkomsten en het verwachte resultaat ook een negatieve invloed op de schuldquote.

Voorgesteld wordt om vast te houden aan de streefwaarde van 250% voor dit kengetal. In het proces om te komen tot de Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2031, in combinatie met het nieuwe Waterbeheerprogramma wordt extra aandacht besteed aan de ontwikkeling van deze financiële parameter.

De combinatie van de hiervoor beschreven gegevens maakt dat de stijging van een van deze getallen niet direct de beoordeling van onze financiële positie beïnvloedt.

Volumemethode

Op 1 juli 2025 heeft het algemeen bestuur het voorstel met betrekking tot de toepassing van de volumemethode vastgesteld. Daarmee wordt deze methode vanaf 2026 en verder gehanteerd bij het berekenen en vaststellen van onze belastingtarieven.

5.2 Financiële uitgangspunten en consequenties

Meerjarig financieel perspectief

SAMENVATTING RIJN EN IJSSEL

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2026-2030	Prognose 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Belast.opbr. en Separate lozers	152.731	159.809	166.166	172.746	179.693	186.875
Netto Exploitatie lasten	156.982	159.316	164.427	167.962	172.761	176.032
Operationeel resultaat	-4.251	493	1.739	4.784	6.932	10.843
Dividenden	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540
Resultaat voor bestemmen	289	5.033	6.279	9.324	11.472	15.383
Inzet BR Huisvesting	0	350	350	350	350	350
Inzet BR DFB	1.483	2.083	2.464	2.865	3.230	3.595
Resultaat na inzet BR	1.772	7.466	9.093	12.539	15.052	19.328
Bestemmen reserve DFB	1.772	7.466	9.093	12.539	15.052	19.328
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2026-1 en PPN

Belast.opbr. en Separate lozers	-2.914	-3.771	-5.064	-6.807	-8.785	-10.856
Netto Exploitatielasten	-1.510	729	1.579	-320	-539	-93
Operationele mutaties	-1.404	-4.501	-6.642	-6.487	-8.246	-10.763
Dividenden	1.382	0	0	0	0	0
Mutaties voor bestemmen	-22	-4.501	-6.642	-6.487	-8.246	-10.763

bedragen in € 1.000

Perspectievennota 2027-2031	Prognose 2026-1	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Belast.opbr. en Separate lozers	149.817	156.038	161.102	165.939	170.908	176.019
Netto Exploitatie lasten	155.472	160.045	166.006	167.642	172.222	175.939
Operationeel resultaat	-5.655	-4.008	-4.903	-1.703	-1.314	80
Dividenden	5.922	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540
Resultaat voor bestemmen	267	532	-363	2.837	3.226	4.620
Inzet BR Huisvesting	0	350	350	350	350	350
Inzet BR DFB	1.483	2.083	2.464	2.865	3.230	3.595
Resultaat na inzet BR	1.750	2.965	2.451	6.052	6.806	8.565
Bestemmen reserve DFB	2.102	2.965	2.451	6.052	6.806	8.565
Bestemmen vrije reserve	-352	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Vrij inzetbare reserve per 01-01	10.661	10.309	10.309	10.309	10.309	10.309
Toevoeging/onttrekking reserve	-352	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	10.309	10.309	10.309	10.309	10.309	10.309

BR Huisvesting per 31-12	5.700	5.350	5.000	4.650	4.300	3.950
BR DFB per 31-12	29.487	30.369	30.356	33.543	37.119	42.089

Opmaat naar begroting en meerjarenraming

De exploitatielasten (exclusief de dividendinkomsten NWB en Waterstromen) en investeringsvolumes worden op basis van voorgaande tabel per taak als uitgangspunt van de Begroting 2026 gebruikt:

- Netto lasten voor de taak Watersysteembeheer (programma's Watersystemen en Veiligheid): € 88,5 mln.
- Netto investeringsvolume van € 31,3 mln. voor de taak Watersysteembeheer (programma's Watersystemen en Veiligheid).
- Netto lasten voor de taak Zuiveringsbeheer (programma Afvalwaterketen): € 71,6 mln.
- Netto-investeringsvolume van € 36,5 mln. voor de taak Zuiveringsbeheer (programma Afvalwaterketen).

In de volgende tabellen worden de geactualiseerde baten en lasten per taak samengevat.

SAMENVATTING WATERSYSTEEMBEHEER

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2026-2030	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Belast.opbr. en Separate lozers	81.990	87.349	91.358	95.512	99.954	104.553
Netto Exploitatie lasten	83.927	84.483	86.779	89.515	92.542	94.809
Operationeel resultaat	-1.937	2.866	4.579	5.997	7.412	9.744
Dividenden	2.000	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemmen	63	2.866	4.579	5.997	7.412	9.744
Inzet BR Huisvesting	0	178	178	178	178	178
Inzet BR DFB	553	783	1.024	1.284	1.508	1.732
Resultaat na inzet BR	616	3.827	5.781	7.459	9.098	11.654
Bestemmen reserve DFB	616	3.827	5.781	7.459	9.098	11.654
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2026-1 en PPN

Belast.opbr. en Separate lozers	513	-1.546	-2.980	-4.481	-6.190	-7.975
Netto Exploitatielasten	2.172	4.008	4.116	3.642	3.291	3.310
Operationele mutaties	-1.659	-5.554	-7.096	-8.123	-9.481	-11.285
Dividenden	691	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Mutaties voor bestemmen	-968	-3.554	-5.096	-6.123	-7.481	-9.285

bedragen in € 1.000

Perspectievennota 2027-2031	Prognose 2026-1	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Belast.opbr. en Separate lozers	82.503	85.803	88.378	91.031	93.764	96.578
Netto Exploitatie lasten	86.099	88.491	90.895	93.157	95.833	98.119
Operationeel resultaat	-3.596	-2.688	-2.517	-2.126	-2.069	-1.541
Dividenden	2.691	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Resultaat voor bestemmen	-905	-688	-517	-126	-69	459
Inzet BR Huisvesting	0	178	178	178	178	178
Inzet BR DFB	553	783	1.024	1.284	1.508	1.732
Resultaat na inzet BR	-352	273	685	1.336	1.617	2.369
Bestemmen reserve DFB	0	273	685	1.336	1.617	2.369
Bestemmen vrije reserve	-352	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Vrij inzetbare reserve per 01-01	3.934	3.582	3.582	3.582	3.582	3.582
Toevoeging/onttrekking reserve	-352	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	3.582	3.582	3.582	3.582	3.582	3.582

BR Huisvesting per 31-12	3.023	2.845	2.667	2.489	2.311	2.133
BR DFB per 31-12	16.948	16.438	16.100	16.152	16.261	16.898

SAMENVATTING ZUIVERINGSBEHEER

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2026-2030	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Belast.opbr. en Separate lozers	70.741	72.460	74.808	77.234	79.739	82.322
Netto Exploitatie lasten	73.055	74.833	77.648	78.447	80.219	81.223
Operationeel resultaat	-2.314	-2.373	-2.840	-1.213	-480	1.099
Dividenden	2.540	4.540	4.540	4.540	4.540	4.540
Resultaat voor bestemmen	226	2.167	1.700	3.327	4.060	5.639
Inzet BR Huisvesting	0	172	172	172	172	172
Inzet BR DFB	930	1.300	1.440	1.581	1.722	1.863
Resultaat na inzet BR	1.156	3.639	3.312	5.080	5.954	7.674
Bestemmen reserve DFB	1.156	3.639	3.312	5.080	5.954	7.674
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

Mutaties BURAP 2026-1 en PPN

Belast.opbr. en Separate lozers	-3.427	-2.225	-2.084	-2.326	-2.594	-2.880
Netto Exploitatielasten	-3.682	-3.278	-2.537	-3.962	-3.829	-3.403
Operationele mutaties	255	1.053	453	1.637	1.235	522
Dividenden	691	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Mutaties voor bestemmen	946	-947	-1.547	-363	-765	-1.478

bedragen in € 1.000

Perspectievennota 2027-2031	Prognose 2026-1	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Belast.opbr. en Separate lozers	67.314	70.235	72.724	74.908	77.145	79.442
Netto Exploitatie lasten	69.373	71.555	75.111	74.485	76.390	77.820
Operationeel resultaat	-2.059	-1.320	-2.387	424	755	1.621
Dividenden	3.231	2.540	2.540	2.540	2.540	2.540
Resultaat voor bestemmen	1.172	1.220	153	2.964	3.295	4.161
Inzet BR Huisvesting	0	172	172	172	172	172
Inzet BR DFB	930	1.300	1.440	1.581	1.722	1.863
Resultaat na inzet BR	2.102	2.692	1.765	4.717	5.189	6.196
Bestemmen reserve DFB	2.102	2.692	1.765	4.717	5.189	6.196
Bestemmen vrije reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 01-01	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727
Toevoeging/onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Vrij inzetbare reserve per 31-12	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727	6.727
BR Huisvesting per 31-12	2.677	2.505	2.333	2.161	1.989	1.817
BR DFB per 31-12	12.539	13.931	14.256	17.392	20.858	25.191

Investeringsvolumes per programma

Tabel geraamde investeringen programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	BURAP 2026-1	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Saldo programma bruto	18.620	21.618	22.173	35.141	78.959	73.250	76.432
Cofinanciering	-8.683	-9.660	-8.799	-22.771	-62.567	-51.783	-55.215
Investeringsvolume netto	9.937	11.958	13.374	12.370	16.392	21.467	21.217
MJR 2026-2030	9.937	9.937	9.463	12.665	20.848	23.266	0

Tabel geraamde investeringen programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	BURAP 2026-1	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Saldo programma bruto	21.452	25.083	25.540	24.410	22.962	22.779	23.678
Cofinanciering	-7.201	-9.201	-7.600	-8.624	-9.248	-9.500	-9.750
Totaal programma netto	14.251	15.882	17.940	15.786	13.714	13.279	13.928
MJR 2026-2030	14.251	14.251	18.014	16.665	14.176	13.628	0

Tabel geraamde investeringen programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	BURAP 2026-1	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Saldo programma bruto	18.463	17.931	37.829	36.673	26.412	23.220	23.211
Cofinanciering	-300	-293	-1.300	-2.100	-700		
Investeringsvolume netto	18.163	17.638	36.529	34.573	25.712	23.220	23.211
MJR 2026-2030	18.163	18.163	30.495	35.281	22.433	16.855	0

Tabel geraamde investeringen Vaarwegen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	BURAP 2026-1	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
1. Vaarwegen	470	470	0	0	0	0	
Cofinanciering	-470	-470	0	0	0	0	
Investeringsvolume netto	0	0	0	0	0	0	0
MJR 2026-2030	0	0	0	0	0	0	0

Belastingopbrengsten en Separate lozers

De belastingopbrengsten en de Separate lozers is de saldering van de belastingheffing en facturering van de separate lozers verminderd met de posten voor *kwijtschelding* en *oninbaar*. Deze zullen per slot van rekening niet worden geïnd.